

מציל - והפקירו ברחוב

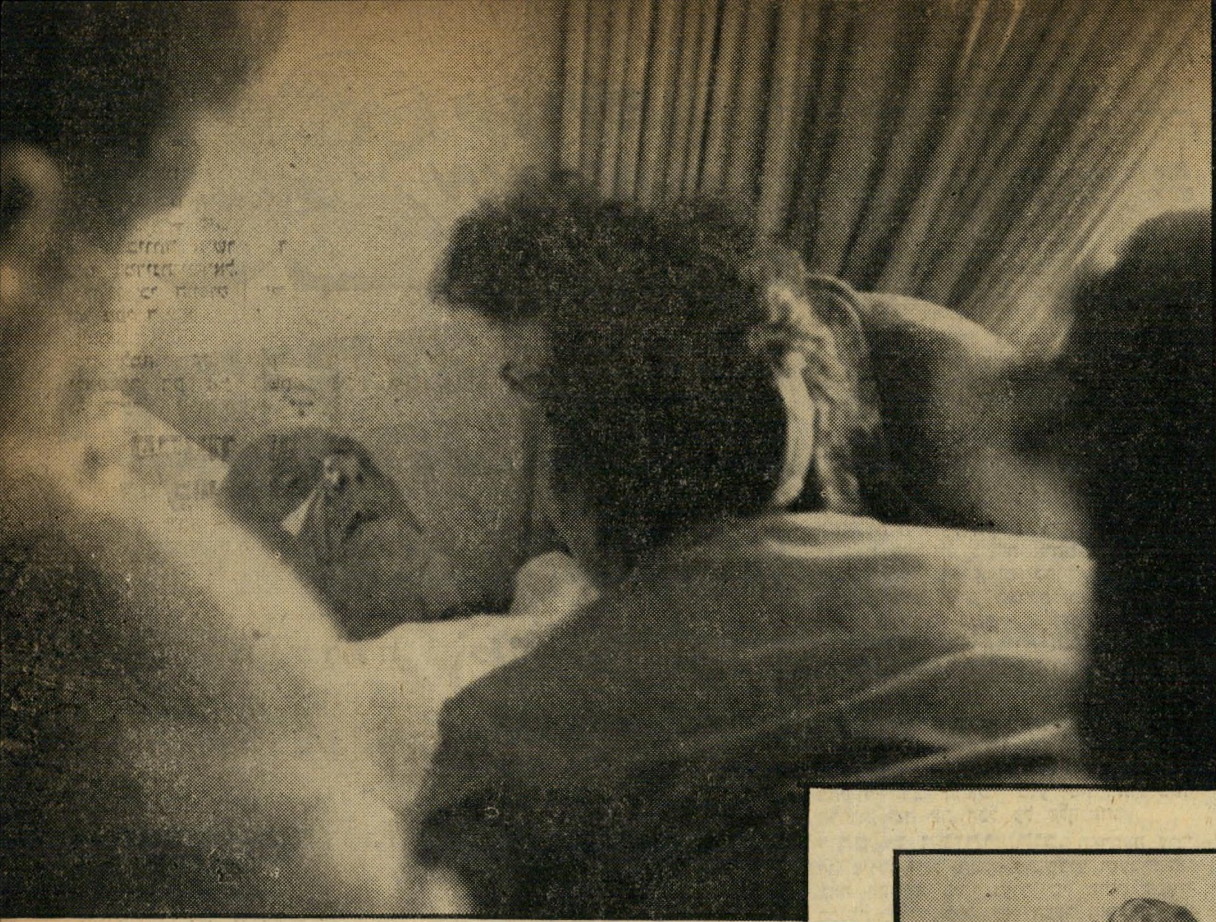
נהג בורח. אילו היה אותו רביסרן דורס את הזקן ובורח מיד, מבלי לעצור כדי להרימו, אפשר היה לומר: פחד מהתוצאות וברח מבלי לחשוב. אך הקצין הזה לא ברח. אופיו היה מס' פיק מגובש וחושיו מספיק יציבים, כדי שהפחד הפרימיטיבי לא ישתלט עליו ויבריח חו ממקום התאונה. הוא ידע שאדם הגון, אחראי, ישר — אינו משאיר את קורבנו על הכביש. לכן ירד והרימו למכוניתו.

★ ★ ★

הזקן והקאריירה

רפחד בא לאחר מכן. לא פחד אינר סטינקטיבי, חייתי — כי אם פחד מחור שבו, קר. כל אדם אחר במקומו, אחרי שכבר נעצר ולקח את הפצוע, היה מנסה קודם כל למהר ולהגיע לבית החולים. כדי שלפחות יוכל לומר לעצמו, ברגעים של חשבון נפש: "עשיתי כל מה שהיה באפשרותי לעשות כדי להציל אותו".

בדרך לבית החולים היה בהדאי גם מהרהר בתוצאות המשפטיות והאחרות העלולות לצמוח מן הדריסה, אולם היה גם יודע כי אין מנוס מן האחריות לתאונה, וכי השופ'טים הם שיכריעו. לא כן אותו רביסרן. משהו עיזת בו את

קורבן השיפלות

הירש הרשנזון שוכב על ערש-הדיוי בבית-חולים רוטשילד, כשבני-משפחתו מצטופפים סביבו בחדרה. זה עתה הודיעה להם האחות, כי לא נותרו לזקן אלא כמה דקות לחיות. בתמונה מימין נראה הירש כפי שצולם ימים אחדים לפני שנדרס: ישיש אך בריא וזקוף, בחברת משפחתו.

מסחה זה הוא ממשיך עדיין להסתתר מפני החוק.

★ ★ ★

"עוד כמה דקות..."

רנותניו של הירש הזקן ושני תנניו לא התעמקו בצד זה של המעשה המתועב. הם שאלו את עצמם מניין ישלמו לבית-החור לים, לתשלום אישפוזו של הזקן. ובעיקר. דאגו למצבו של האב הזקן. סיפרה בתו הבכורה, פאולה: "אבא שלי היה תמיד בריא. אף פעם לא הלך לרופא. אפילו כאשר עלינו ארצה מבוקארשט, ב-1947, וה' אנגלים תפסו אותנו ושלחו אותנו למחנה בקפריסין — הוא לא ידע מה זה מחלה. הוא היה זקן — אבל בריא. אם לא היה נדרס — היה ממשיך לחיות עוד הרבה שנים".

אבל מכיוון שנדרס, גסס משך עשרה ימים, ובשבת האחרונה נפח את נשמתו. בני המשפחה היו אותה שעה אצלו, בביקור. לפתע שמעה האחות את הירחוריו של הזקן. היא ביקשה מכולם לצאת. רק לאשתו, אתלה בת ה-75, הרשתה להישאר. "יש לו רק כמה דקות לחיות", אמרה לה. ואתל הזקנה נשארה שם עד הסוף — עד אשר מת האדם שהיה מרכו חייה מזה 50 שנה.

לפני כשנה הסתבך אלוף פיקוד הצפון, אברהם יפה, בתאונת דרכים, בה דרס ילדה בכביש גהה. הוא עצר את מכוניתו, הוביל את הילדה לבית-החולים תל-השומר, מסר שם את שמו, דרגתו וכתובתו, ולאחר מכן מסר על התאונה למשטרה. המיקרה זכה לאותו פירסום צנוע המוקדש לכל תאונה מסוג זה. החקירה הוכיחה כי האלוף לא היה אשם בתאונה — כשם שאולי אין ה' רביסרן אשם בדריסת הזקן.

אולם בעוד שהאלוף החתיק, חניך הפל"מ, לא ברח ולא ניסה למנוע את פירסום שמו, הרי שהרביסרן, תוצר של תקופה מאוחרת יותר, לא זו בלבד שניסה להימלט מן האחריות למעשהו — אלא היה מוכן לעשות זאת תוך הפקרת אדם, במחשבה ברורה.

מחשבות עגומות אלה היו ברורות גם לקצינים רבים בצה"ל. כמה מהם דרשו אף ששם הרביסרן יפורסם מיד, אך איש לא התחשב בהם.

★ ★ ★

האזרח ממתת

ריום נמצא הרביסרן במעצר, בחיפה. לשימונה ימים לאחר הדריסה עדיין סרב להודות כי אכן הוא הקצין המעורב. רק ביום שישי האחרון הודה כי הוא אשר דרס את הזקן. להגנתו אמר, שלא הפקירו בו סימטה צדדית — אלא שהזקן עצמו ביקש כי יורידוהו. לחייו טענה זו אף סיפר, כי נתן לזקן לירה כדי שזה יוכל להגיע הביתה.

הוא קיווה, כנראה, שהחוקרים אינם יודעים, שאת הלירה הזאת קיבל הירש מבתו פאולה, כדי לקנות בה לחם.

חוקריו שאלו מיד: "אם אומנם הורדת אותו מרצונו ולא הפקרת אותו — מדוע לא נשאתר במקום עד הופעת המשטרה, או לפחות הודעת למשטרה בכל צורה, שהיא על התאונה? מדוע אפילו לא חזרת בכביש הראשי, שם עמדו אנשים שיכלו לזהותך? מדוע ירדת מן הרחוב הסלול וברחת דרך שדות, הרחק ממקום התאונה?"

הקצין לא השיב לשאלות — כשם שלא השיב לשאלה חשובה הרבה יותר: מי הוא האזרח שנסע איתו, ואשר היה שותפו ל' עבירה. אם לא לעבירת הדריסה — הרי לפחות לעבירת הפקרה?

ואם אופיו של הקצין נראה מפוקפק, הרי מפוקפק לא פחות נראה אופיו של האזרח שנסע עמו. הוא יודע כי היה מעורב ב' תאונה; כי הפקיר אדם, כי חברו נעצר וכי המשטרה עדיין מחפשת אותו — והוא מס' תחר. מן הסתם אין הוא פירחה, או פושע, כי אם אדם הגון, בעל עמדה בחברה. תחת

הבטחון התלונן שהפירסום "מכתים את שם הצבא".

הדובר הבין את המרו הזקן, ובמשך עשרה ימים אי-אפשר היה אפילו לברר ב' משטרת חיפה מה שמו של הזקן שנדרס — שלא לדבר על זהות הרביסרן הזורס.

עמדת מערכת הבטחון בעניין זה היתה תמוהה יותר מבריחתו של הקצין. כי הוא, לפחות, ידע שהוא מעורב בתאונה, וכי עלול להידבק בו רבב. אבל מדוע ראה עצמו ה' צבא מעורב בפרשה זו? מדוע אסר פירסום שמו של הקצין, ומדוע היה סבור כי פירסום סוג המעשה "מכתים את שם הצבא"? הלא אם ידרוס מהגוס אדם ברחוב — איש לא יעלה על דעתו שבזה הכתים את שם ה'ס' תדרות המהנדסים כולה.

להיפך. דווקא הסתרת שמו של הקצין יכלה להכתים את שם הצבא, ולעורר את הרושם שמערכת הבטחון רואה את עצמה מוזהה עם המעשה המשפיל שלו. אפשר היה רק לתמוה: מערכת הבטחון לא חשבה ברגע הראשון על הדבר הקדוש ששמו חי ב'ן-אדם, כי אם כעסה שמכתמים כביכול את שם הצבא.

★ ★ ★

דוגמת האדוף

רתחילת הפרשה עוד שאלו אנשים את עצמם: איזה מין קצין הוא זה? איזה מין מפקד יכול אדם כזה להיות? אם הוא בו לחייו של זקן, כיצד יידע להעריך חיי פקודיו? ואם חשובים לו רשיון-הנהיגה ודרגתו יותר מחייו של זקן זה — האם יחשוב שדרגתו והקאריירה שלו חשובות גם מן החיילים שלו, בשעת קרב?

כאשר נודע כי מערכת הבטחון מונעת את פירסום שמו, החלו מנקרות שאלות חמורות הרבה יותר: מדוע רואה דובר מע' רכת הבטחון בקצין זה נציג של קורפוס הקצונה בצה"ל? ואם רואה מערכת הבטחון בקצין זה נציג של הקצונה — האינמם כאלה הם היום קציני צה"ל הזוטרים? אי-אפשר היה גם שלא לערוך השתאה עם מה שקרה כאשר ניקלע קצין בכיר ב' מצב דומה:

התהליך הריגשי וההכרתי, עד כי פעולתו לא העידה יותר על דחפים אנושיים יס'ר דיים. הוא לא מיהר להביא את הזקן לבית חולים, כדי להקל על מצפונו. הוא לא חשב על חייו של אדם זה, כי אם על עצמו. על הקאריירה שלו, על הטידה הכרוכה ב' משפט, אולי על האפשרות שישלל ממנו רשיון-הנהיגה, או שאפילו יורד בדרגה. שיקולים אלה נראו לו הרבה יותר חשובים מחייו של אדם זקן, אשר הוא עצמו דרס אותו.

התופעה המביעתה בכל הפרשה הוא ה' זילזול שבו התייחס הקצין להיותו של ב'ן-אדם. זילזול שלא נודעה דוגמתו ברבים מ' או הטבח בכפר קאסם.

על כן לא התייחסו חוקרי המשטרה ל' דריסתו של הירש הרשנזון כאל סתם תאור' נתידיים. בערה בהם הימת-זעם אנושית על המעשה הבהמי.

המפתח לפיענוח התעלומה כופק על-ידי אחד מילדי הרחוב. הוא זכר כי מספר ה' גיפ הסתיים בספרות 04.

זכרון זה הוביל את המשטרה עד לקצין הזורס. נערכה בדיקה של מספרי הנייפים שברשות צה"ל, ונהגיהם נדרשו לתת הסבר על מעשיהם בשעה בה קרתה התאונה. כך הגיעו אל הרביסרן המבוקש. הוא הועמד למיסדר זיהוי, וזהה כמפקירו של הירש הזקן.

★ ★ ★

מדוע מתיריים?

רבנע זה נעשתה הפרשה חמורה ומביעתה עוד יותר. בכל מיקרה כזה היה מיד מתפרסם שמו של הזורס. אלא שמע' רכת הבטחון נתנה הוראה לא להרשות פיר' סוג שוב פרט שיוהה את הקצין, או אפילו את החייל אליו הוא משתייך. לא זו בלבד, אלא שמשטרת חיפה האור' חית קיבלה הוראה לבל תמסור כל פרט שהוא על הפרשה, הסתבר, כי אחרי שה' משטרה מסרה לפירסום את הידיעה הראשו' נה על דריסת הזקן, קיבל דובר המחוז גויפה חמורה לאחר שגורם עליון במערכת

"ראיתי אותו!" מספר הייד, גדעון מורדץ, קי, המתאר כיצד הפקירו את הישיש הפצוע.